

Działania służb doradczych na rzecz sygnalizacji

Od 1 stycznia 2014 na terenie całej Unii Europejskiej obowiązuje jako sposób produkcji integrowana ochrona roślin. W Polsce integrowana ochrona wdrażana jest zgodnie z przygotowanym przez Ministerstwo Rolnictwa Krajowym Planem Działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin. Według ustaleń tego dokumentu Centrum Doradztwa Rolniczego wraz z jednostkami doradztwa rolniczego są podstawowymi instytucjami, które zajmują się ustawicznym kształceniem rolników. W CDR O/Radom wydzielono zespół ds. integrowanej ochrony roślin, którego zadaniem jest koordynacja kolejnych etapów wdrażania systemu sygnalizacji. W ramach przygotowań ustalono propozycje lokalizacji stacji meteo na terenie całego kraju oraz szacunek kosztów uruchomienia i funkcjonowania systemu sygnalizacji dla ior. Dla celów popularyzacji integrowanej ochrony wśród rolników przeszkolono blisko półtora tysiąca doradców terenowych na kursach internetowych i warsztatach terenowych, na plantacjach.

Wielu doradców korzysta także ze studiów podyplomowych integrowanej ochrony roślin organizowanych przez szereg placówek naukowych.

Kolejnym działaniem zgodnie z w/w Krajowym Programem Działania jest wyodrębnienie w poszczególnych powiatach, a następnie przeszkolenie i bieżący instruktaż dwuosobowych zespołów do spraw IOR. Będą one prowadzić obserwacje terenowe występowania chorób i szkodników, na tej podstawie prowadzić sygnalizację ich zwalczania oraz prowadzić bezpośrednie doradztwo dla rolników. Nie jest to w naszych warunkach coś nowego. Jeszcze przed mniej więcej 20 laty istniał w Polsce nowoczesny jak na ówczesne warunki, skuteczny, powszechny system sygnalizacji zabiegów ochrony roślin. Jednostkami wiodącymi były Stacje Ochrony Roślin działające we ścisłej współpracy z ODR-ami, samorządami i innymi instytucjami. W każdym powiecie zwykle dwie osoby zajmowały się rejestracją nasilenia chorób, szkodników i sygnalizacją zabiegów. Sygnalizacja opierała się na obserwacjach fenologicznych potwierdzanych kontrolą na plantacjach z wykorzystaniem pułapek, pomiarów meteorologicznych, specjalnie zakładanych hodowli szkodników. Instytut Ochrony Roślin na podstawie wyników obserwacji śledził przemiany populacji szkodników, natomiast do rolników przekazywano decyzje o wykonywaniu zabiegów. Kontrolą objęte były wszystkie istotne gospodarczo gatunki patogenów praktycznie na wszystkich występujących w produkcji rolnej uprawach, ilość obserwowanych gatunków nieraz przekraczała 100. Jak to funkcjonowało pokazuje przykład sadowniczego powiatu Grójec. W sadach prowadzono systematyczną kontrolę stanu zdrowia drzew. System sygnalizacji walki z parchem jabłoni opierał się o odczyty z kilkudziesięciu bardzo precyzyjnych termohydrografów z pomiarem czasu zwilżenia liści. Dane pogodowe zbierano telefonicznie, następnie po analizie tych danych poprzez telefon szły zalecenia o konieczności wykonania zbiegu z dokładnymi szczegółami. Wiadomość ta trafiała do gmin, punktów sygnalizacji świetlnej i flagowej, sklepów ze pestycydami, Sadownik miał dzięki masztom sygnalizacyjnym informację, że trzeba przyskać, natomiast w najbliższym sąsiedztwie na wywieszonym komunikacie

plakatowym czytał co w tym momencie trzeba zwalczać, jakimi preparatami i nawet w jakich godzinach. Wejście do Unii spowodowało, że służba ochrony roślin stała się jednostką kontrolną, inspekcją, na sygnalizację zabrakło sił i czasu. Dlatego też na operatora sygnalizacji wskazano doradztwo.

Obecnie w jednostkach doradztwa i instytutach badawczych znajduje się 110 elektronicznych stacji meteorologicznych. W oparciu o ten sprzęt w 3 województwach rozpoczęto pilotażowe uruchamianie systemu sygnalizacji, głównie w oparciu o udostępniony Polsce przez Duńczyków program NegFry. Szczególnie zaawansowana jest w tym Wielkopolska, gdzie we współpracy z IOR przygotowano sygnalizatorów, opracowano własną adaptację programu, a sygnalizacją objęto 1/4 upraw ziemniaków. Podkreślić należy zaangażowanie instytutów branżowych, na czele z Instytutem Ochrony Roślin, które na stosunkowo szeroką skalę prowadzą sygnalizację występowania na przykład suchej zgnilizny kapustnych na rzepaku, ochrony pszenicy ozimej, jarej i jęczmienia przed chorobami grzybowymi, prognozowania rolnic i skrzypionek. Obecnie czynione są starania o pozyskanie środków z PROW na kolejne komputerowe programy symulacji pojawu agrofagów, oraz uzupełnienia stacji meteo na wszystkie rejony intensywnej produkcji roślinnej.

Że nie można stworzyć systemu sygnalizacji w ochronie roślin bez pieniędzy wskazuje też przykład niemiecki. Według informacji Instytutu Ochrony Roślin rząd federalny Niemiec w latach 2001 - 2004 . przeznaczył 2,5 mln euro na tworzenie systemu sygnalizacji i doradztwa, oraz 2,5 mln na opracowanie modeli matematycznych DSS Jak twierdzi dr Zaliwski z IUNG dziś tamtejsza praktyka dysponuje ok. 40 programami komputerowymi wspomagania decyzji dla roślin rolniczych, nie uwzględniając ogrodniczych. Programy wspierania decyzji to nie tylko ochrona ale także nawożenie, nawadnianie, dobór odmian itp

Dla celów szkoleniowych, a następnie dla wsparcia prowadzenia prawidłowego doradztwa organizowana jest sieć gospodarstw demonstracyjnych. Obejmować będzie ona gospodarstwa współpracujące z Centrum Doradztwa Rolniczego w ramach sieci gospodarstw ekologicznych (124 gospodarstwa), sieć 48 gospodarstw zaangażowanych w projekt Baltic Deal, pola doświadczalne ośrodków doradztwa oraz Pokazowe Gospodarstwo Ekologiczne w Chwałowicach Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie O/Radom.

Jan Schönthaler CDRIO Radom